

Arkkitehtuurin yksikkö

Tiedekunta Tekniikan Tiedekunta	Koulutusohjelma Arkkitehtuurin koulutusohjelma
Tekijä Emmi Santamäki	Työn ohjaaja Özlem Özer-Kemppainen
Työn nimi Pienen julkisen rakennuksen korjaussuunnitelma: Toppilan Seuratalo	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Projektin alussa toteutettiin ryhmätyönä pienen julkisen rakennuksen historiaselvitys, säilyneisyyden tutkiminen säilyneisyyspiirustusten avulla sekä rakennuksen säilyttämisen arvottaminen. Tämän jälkeen yksilötyönä toteutettiin suunnitelma rakennuksen tulevasta käytöstä</p> <p>Halusin suunnitella rakennukselle jatkokäytön, joka kunnioittaa alkuperäistä suunnitelmaa ja palvelee monia ikäryhmiä.</p> <p>Päätin suunnitella rakennuksesta kulttuuritalon, joka sisältää tiloja monille eri taiteenalojen harrastamiselle, sekä muuntojoustava ateljee tila, mikä voi toimia sekä kurssien järjestämisessä että ateljeena paikallisille taiteilijoille. Ensimmäisestä kerroksesta löytyy myös galleria tilat joihin kerätään kurssien ja paikallisten taiteilijoiden teoksia.</p> <p>Kellarikerros on tällä hetkellä lähes käyttämätön, joten päätin sijoittaa sinne kellari kinon, joka voi toimia myös muiden tilojen ollessa jo kiinni oman sisäänkäynnin ansiosta. Kino koostuu 50 hengen elokuvasalista ja lämpiöstä wc-tiloineen. Lämpioässä on myös myyntitiski missä lippujen ja popcornin lisäksi voi ostaa pientä purtavaa ja juotavaa kahvila tyylin. Tämä tila toimii hyvin yhteydessä myös ensimmäisen kerroksen gallerian kanssa, jolloin ihmiset voivat galleriakierroksen jälkeen tulla kahville kellarikinon pieneen kahvilaan.</p> <p>Halusin suunnitelmassani säilyttää rakennuksen arkkitehtuuria säilyttämällä ja palauttamalla rakennuksen alkuperäistä suunnitelmaa osittain. Palautin esimerkiksi ylimmän kerroksen parven näköetäisyyden takaisin tuomalla lasiseinän nykyisen seinärakenteen tilalle, palautin toisen kerroksen puulattian ja avasin sisääntuloaulan avarammaksi tilaksi. Halusin tuoda mahdollisimman vähän uusia seiniä tiloihin ja hyödyntää nykyisiä seiniä tilojen muodostamisessa.</p> <p>Rakennuksen piha ympäristö on tällä hetkellä aika yksinkertainen koostuen lähinnä vain suuresta hiekkakentästä. Halusin tuoda piha ympäristöön enemmän aktiviteetteja ja vaihtelua. Siirsin pihalle tulevan autotien paikkaa tontin alareunaan, jotta pihaan saadaan muodostettua autoton alue, joka koostuu taideinstallaatio alueesta ja istuskelu mahdollisuuksista, jotka voivat toimia myös osana vieressä olevan koulun taidekurseja. Lisäsin myös pihasuunnitelmaan viheralueita ja puustoa tuomaan viihtyisyyttä alueelle.</p>	
Muita tietoja	

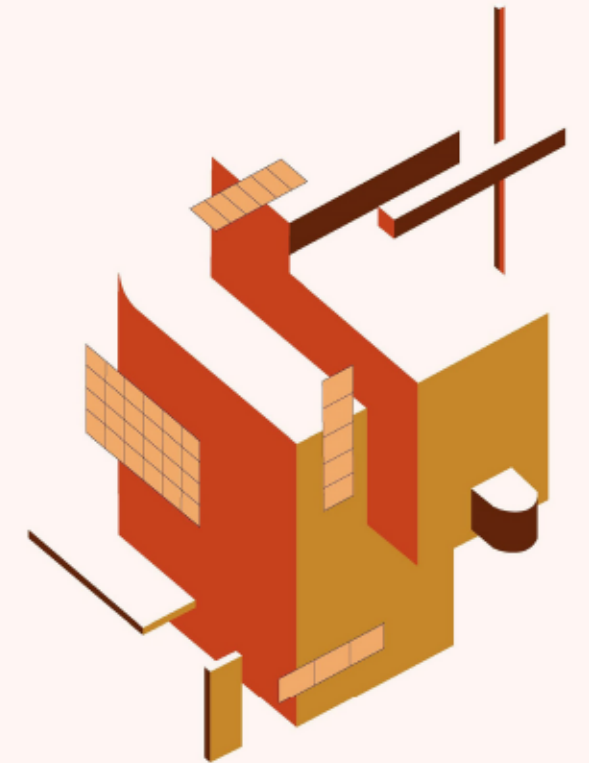
*Genius Loci - paikan henki työ
osana kurssityötä*

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

EMMI SANTAMÄKI

Takaoven aulaa. Kuva Emmi Santamäki.

RYHMÄTYÖ

Emmi Santamäki

Annika Taipale

Elina Turpeinen

Hanna Turtinen

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki

Näkymä Kauppaseurantieltä. Kuva Annika Taipale.

HISTORIAA

Vielä 1930-luvun alussa nykyisen Koskelantien, Tervahovintien ja Kauppaseurantien välimaastoa peittivät niityt.¹ Pian 30-luvun alussa englantilaiset paperitehtailijat William H., Oscar ja Cuthbert Dixon² halusivat löytää edullisesti kuusipuuta ja päätyivät perustamaan Ouluun merenrannalle sulfittiselluloosatehtaan Peter Dixon & Son Limitedin hanketta varten perustettiin Osakeyhtiö Toppila vuonna 1927.³ Yhtiön rakennushankkeita suunnitteli ja johti insinööri K.J. Mattas (1928--). Itse tehdasalueen suunnittelusta vastasi pääosin Alvar Aalto.⁴ Suurin osa tehdasrakennuksista Toppilan alueelle rakennettiin vuosina 1930-1931⁵

Vuosina 1927-1974 Toppila oy työllisti alueella paljon työntekijöitä, parhaimmillaan samanaikaisesti yli 450 henkilöä.⁶ Tehtaan työntekijöitä ja heidän perheitään varten alueelle päätettiin rakentaa seuratalo vuonna

1938.⁷ Seuratalo mahdollisti ja toi alueelle vilkkaan työväen seuralämmän. 1900-luvun alusta seuratalot ovat olleet kehittämässä suomalaisen kansalaisyhteistön kulttuuria; näytelmiä, elokuvia, musiikkia, urheilua ja yhteiskunnallista keskustelua.⁸ Seuratalon suunnittelijaksi valikoitui suomalainen arkkitehti Gustaf Strandberg (1898-1953). Yhteisölle tärkeän viihde- sekä seuralämmän lisäksi uuteen seurataloon sijoittui myös Toppila Oy:n konttori.

Funkistyyllisessä seuratalossa oli ensimmäisessä kerroksessa eteistilat, klubihuone, biljardihuone, keittiö, pukuhuoneet. Toisessa kerroksessa 208-paikkainen juhlasali lämpiöineen, parvekkeineen ja näyttämöineen. Kolmannessa kerroksessa oli juhlasaliin kuuluvan parven lisäksi klubihuone.⁹ Rakennus on verhoiltu punatiilellä ja sen julkisivuja hallitsevat funktionalismille tyypilliset yksityiskohdat.

Sotavuosina (1940-42, 1944-45) yhteydet Englantiin katkesivat, jolloin tehtaan toiminta lakkasi.¹⁰ Kesällä 1943 suomalainen sotilasjohto tarvitsi rakennuksen käyttöönsä, luovuttaaksensa rakennuksen saksalaisille sotilassairaalaaksi. Suomen armeija hallitsi rakennuksia saksalaisten lähdettyä syksyllä 1944. Vuonna 1964 Seurataloon tehtiin muutoksia, jolloin rakennukseen tehtiin koulutiloja.¹¹

Rakennus toimi koulutiloina vuoteen 1966 asti.¹² 1970-luvulla rakennus toimi harrastus- ja kerhotiloina, pois lukien alakerran, jonka tiloihin sijoittui päiväkotit. Tällöin (1970-1971) rakennuksessa suoritettiin myös saneeraustöitä, joiden yhteydessä länsisivulle lisättiin kierreporras poistumistieksi.¹³ Kesäkuussa 1973 Dixonit myivät koko Toppila Oy:n osakekannan Kajaani Oy:lle, jonka toiminta jatkui 1985 vuoteen saakka.¹⁴ Oulun kaupunki osti tehdasalueen syksyllä 1987, jolloin kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin noin 2000 asukkaan asuntoalueeksi.¹⁵ Rakennus peruskorjattiin jälleen vuonna 2002, jolloin sisätiloista muutettiin sopivat sen nykyiseen käyttötarkoitukseen urheilutalona.¹⁶

Lähteet

- ¹ Niskala 2011, s. 21
- ² Täydentäviä yhtiötietoja, Osakeyhtiö Toppila, Pörssitieto, [online] viitattu 12.2.2020
- ³ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84
- ⁴ Rakennus, Oulun kiipeilykeskus, [online] viitattu 12.2.2020
- ⁵ Riitahuhta, 2010, s. 10).
- ⁶ Lavanko 1995, s. 4
- ⁷ Niskala 2011, s. 21
- ⁸ Seuratalo.fi, [online] viitattu 12.2.2020
- ⁹ Niskala 2011, s. 21-22
- ¹⁰ Niskala 1999, s. 40)
- ¹¹ Niskala 2011, s. 21-22
- ¹² Salminen, 2005. [verkkodokumentti] [viitattu 30.1.2020]
- ¹³ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84
- ¹⁴ Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuri ympäristöt, museovirasto, 2009 [online] viitattu 12.2.2020
- ¹⁵ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84
- ¹⁶ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84-86

LÄHTEET

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselitys 29.10.2004. Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo.

Niskala, Kaarina. Toppilan maankäytön historia. Oulun kaupunki 1999.

Niskala, Kaarina. Ranta-toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, 2011.

Riitahuhta, Heikki. Kulttuurisilo Käyttötarkoituksen muutos ja kulttuuriologinen korjaussuunnitelma. Diplomityö, Oulun yliopisto, 21.5.2010

Lavanko, Juhani, Koskelan seurakuntokodin elämää 1949-1995, 1995

SÄHKÖISET LÄHTEET

Salminen, J. Suomen yksityisten oppikoulujen digitaalinen matrikkeli. Yksityiskoulujen liitto. 2005. [online] [viitattu 30.1.2020] Saatavilla www.muodossa: <URL:http://www.yksityiskoulut.fi/yksityiskoulujenmatrikkeli/toppilan.htm>

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuri ympäristöt, museovirasto, 2009 [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080

Täydentäviä yhtiötietoja, Osakeyhtiö Toppila, Pörssitieto, [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: https://www.porssitieto.fi/osake/lisaa/toppila.shtml

Rakennus, Oulun kiipeilykeskus, [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: https://www.ouluunkiipeilykeskus.com/rakennus/

Mikä on seuratalo?, seuratalo.fi, [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: https://www.seuratalot.fi/mika-on-seuratalo/historiaa-ja-arkkitehtuuria

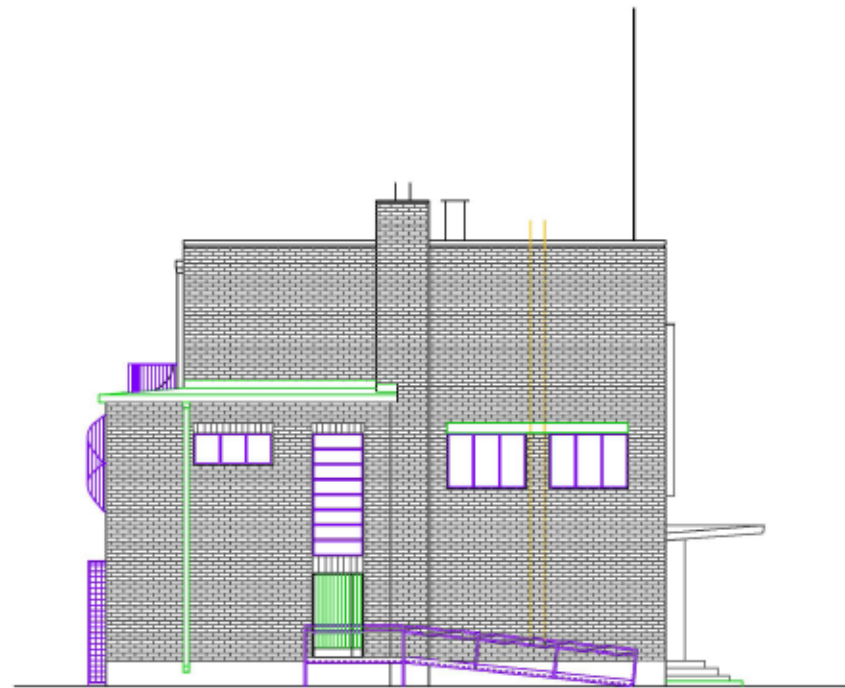
TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

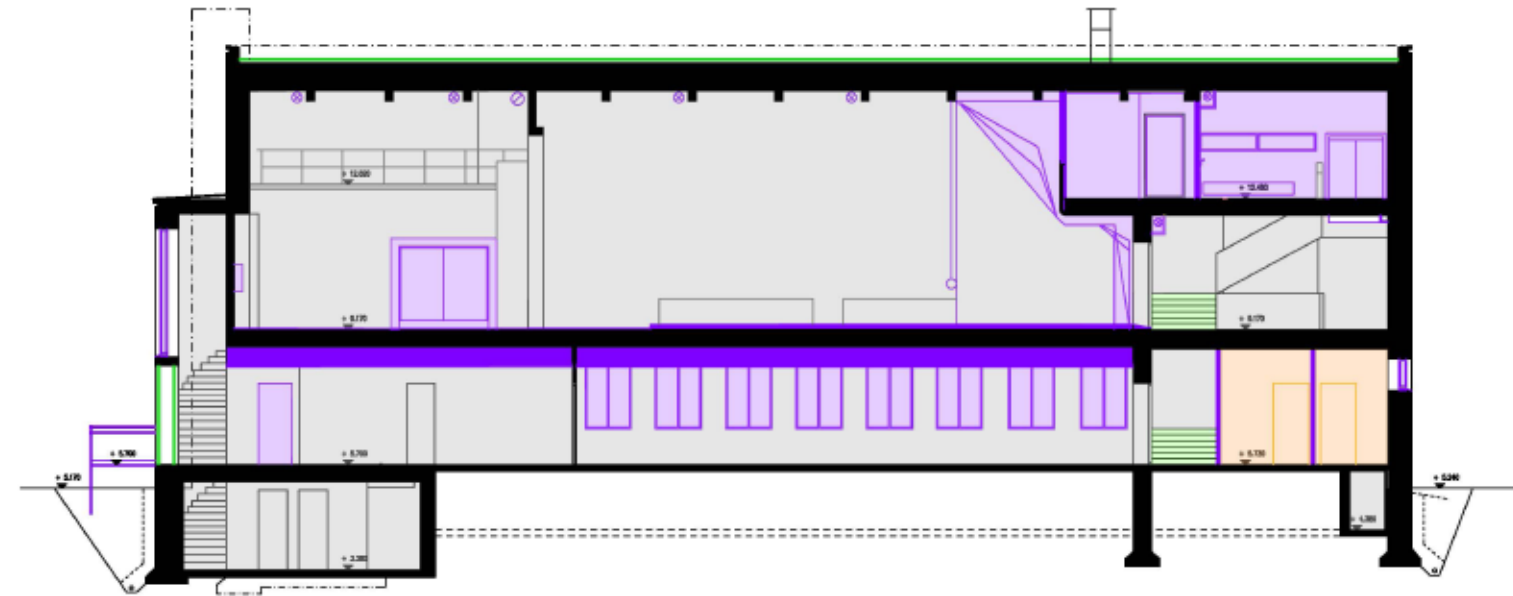
Emmi Santamäki

SÄILYNEISYYS

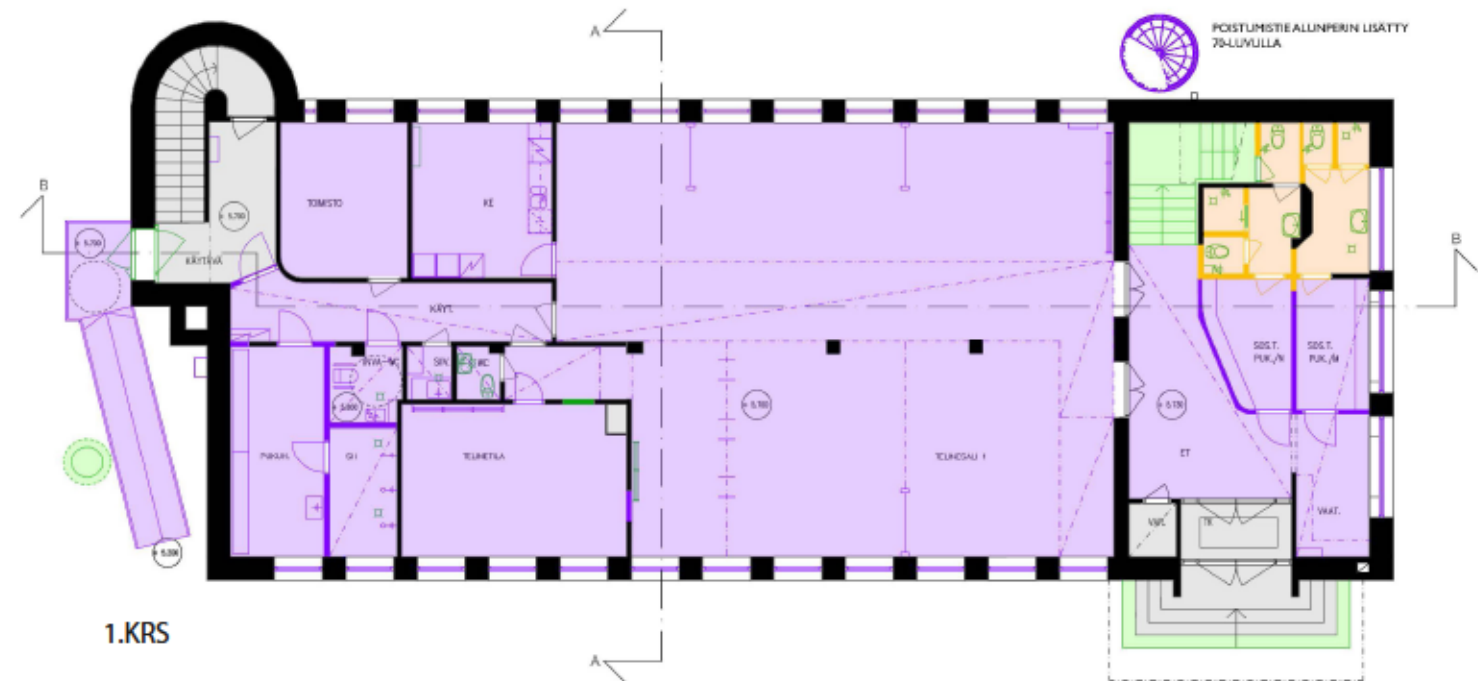
- 1938 alkuperäinen
- 1970-luku
- 2002
- Ajoittamaton

JULKISIVU ETELÄSTÄ

LEIKKAUS A-A

1.KRS

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki

Pääportaikko. Kuva Emmi Santamäki.

RAKENNUKSEN ARVOT

Toppilan seurataloa koskee voimassa oleva suojelumerkintä sr-20 ja se edellyttää, että rakennus on korjaus- ja muutostöiden yhteydessä korjattava kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot säilyttäen. Suojelumerkintä tulee säilyttää.

Tehdasalue on osa tärkeää Toppilansalmen suistoaluetta, joka on ollut merkittävässä roolissa Oulun kaupan ja merenkulun historiaa ja kaupungin kehitystä. Seuratalo oli sotasairaala vuosina 1943-1944.

Toppilan seuratalon syntyyn vaikutti Toppila Oy:n tehdasalueen perustaminen. Seuratalo mahdollisti ja toi alueelle vilkaan työväen seuralämän. 1900-luvun alusta seuratalot ovat olleet kehittämässä suomalaisen kansalaisyhteistön kulttuuria; näytelmiä, elokuvia, musiikkia, urheilua ja yhteiskunnallista keskustelua. Alunperin Toppilan seuratalostakin löytyi seurataloille tyypillisiä piirteitä kuten iso juhlasali, jonka toisessa päässä oli näyttämö sekä suuri piha-alue yhteisten tapahtumien järjestämiseen ja urheiluun. Tilahierarkia on antaa arkkitehtuurille merkittäviä piirteitä, esimerkiksi salin suuret ikkunat. Tilajakoa tulisi pyrkiä säilyttämään ja jopa ennallistamaan parven ja sisääntuloaulan suhteen. IV-konehuone parvella muuttaa eniten salin luonnetta ja on harkittavissa järjestää toisin ja tutkia tekniikalle vähemmän näkyvästi hallitsevaa toteutustapaa.

Alkuperäisen käyttötarkoituksen jälkeen seuratalo oli sotasairaalan lisäksi päiväkotina, kouluna ja nykyään liikuntaharjoitustilana joka on sisätiloissa nähtävillä voimakkaimmin. Tulevan käyttötarkoituksen mukaan aikaisempia muutosvaihtoehtoja voi purkaa tai harkita säilytettäviä yksityiskohtia.

Seuratalossa on esillä arkkitehti Gustaf Strandbergille tyypillisiä funktionalistisia piirteitä. Toppilan seuratalo edustaa vahvasti funktionalismia noppamaisella massoitteella, tiukalla ja selkeällä aukotuksella, sekä käytännönlähtöisillä ja viimeistellyillä detaljeilla. Alkuperäisenä säilyneet detaljit kuten käsijohteet, portaikko, sisäänkäynti, valaisinsyvennyksiä ja väliväliä tulisi säilyttää. Seuratalo on rakennettu kaupunkiseuratalolle tyypillisesti tiilestä, mutta funktionalismille epätavanomaisesti ulkopinta on jätetty rappaamatta.

Rakennus on säilyttänyt pääosin alkuperäisen rakenteen ja ulkomuodon. Etenkin sisätiloissa on havaittavissa ajan kerrostumaa. Tiloja on muokattu vastaamaan kutakin käyttötarkoitusta ilman alkuperäisten rakenteiden suurempaa vahingoittamista. Nähtävillä on myös alkuperäisiä materiaaleja kuten salin parketti ja mosaiikkibetoniporaat, joita tulisi säilyttää tai korjata alkuperäistä mahdollisimman paljon kunnioittaen.

Rakennuksen ulkopuolen muutokset ovat ajan myötä muuttuneiden rakennusmääräyksien mukaisia lisäyksiä, poistumistie ja inva-luiska. Julkisivu tulisi säilyttää jatkossakin nykyisenlaisena ilman merkittäviä muutoksia yleisilmeeseen tai muotoon.

Ympäristö on muuttunut merkittävimmin tehdasalueen laajennettua. Jäljellä oleva koivukuja tulisi säilyttää ja tutkia tapoja yhteisöllisyyden vahvistamiseen myös piha-alueiden käyttötarkoituksen suhteen.

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki

YKSILÖTYÖ

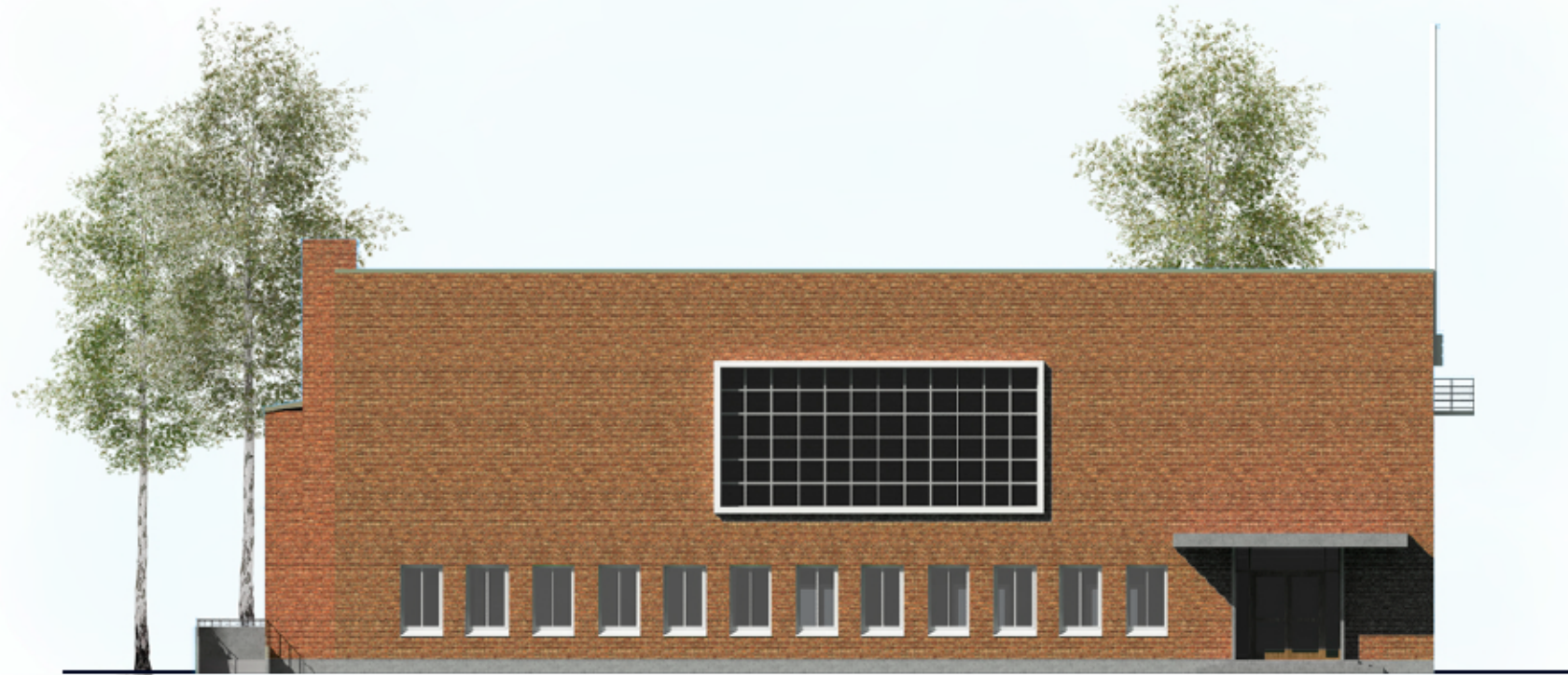
KULTTUURIKESKUS KINO

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki

JULKISIVU IDÄSTÄ 1:200

JULKISIVU ETELÄSTÄ 1:200

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki

JULKISIVU POHJOISESTA 1:200

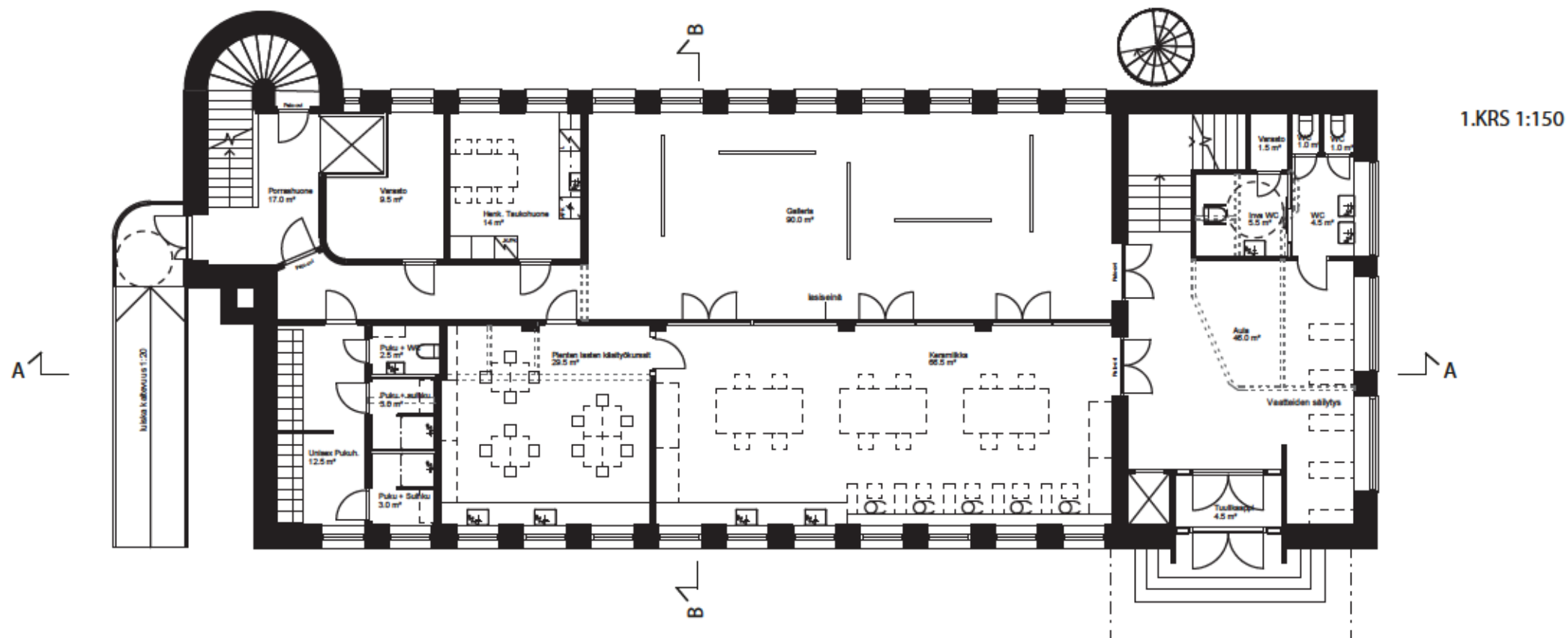
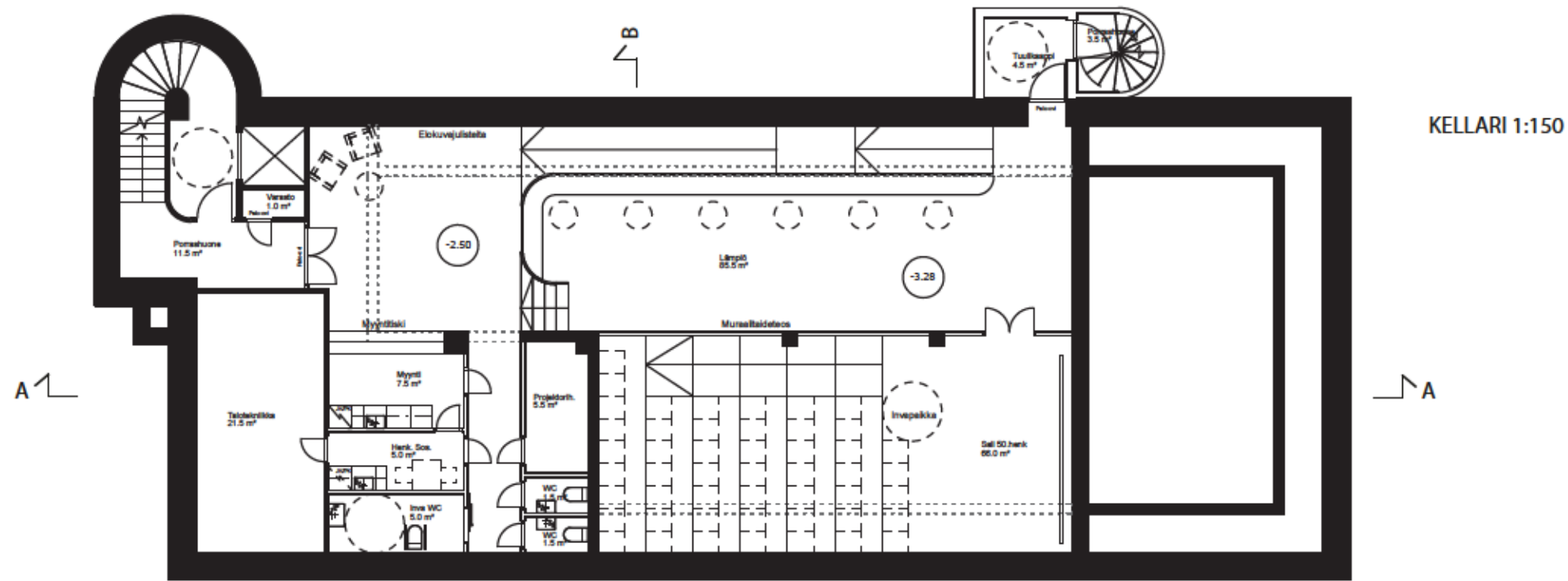
JULKISIVU LÄNNESTÄ 1:200

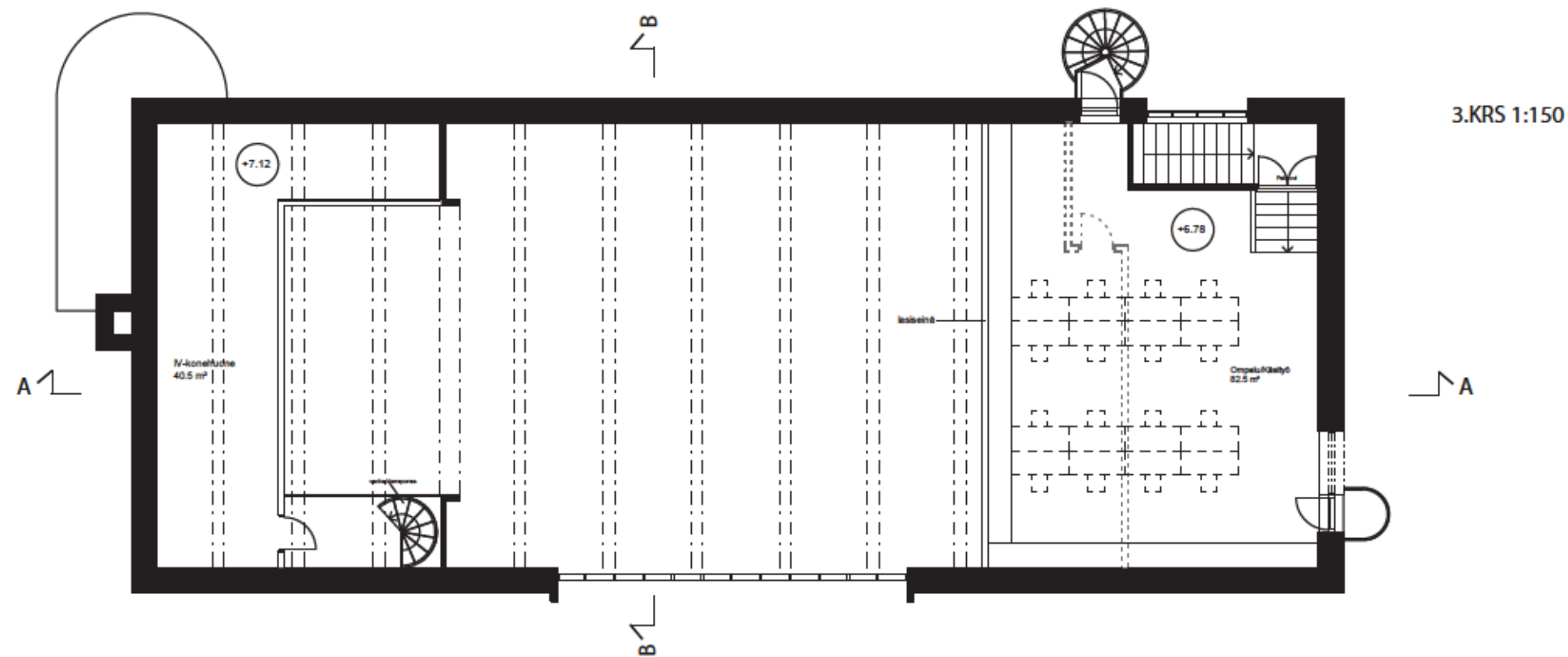
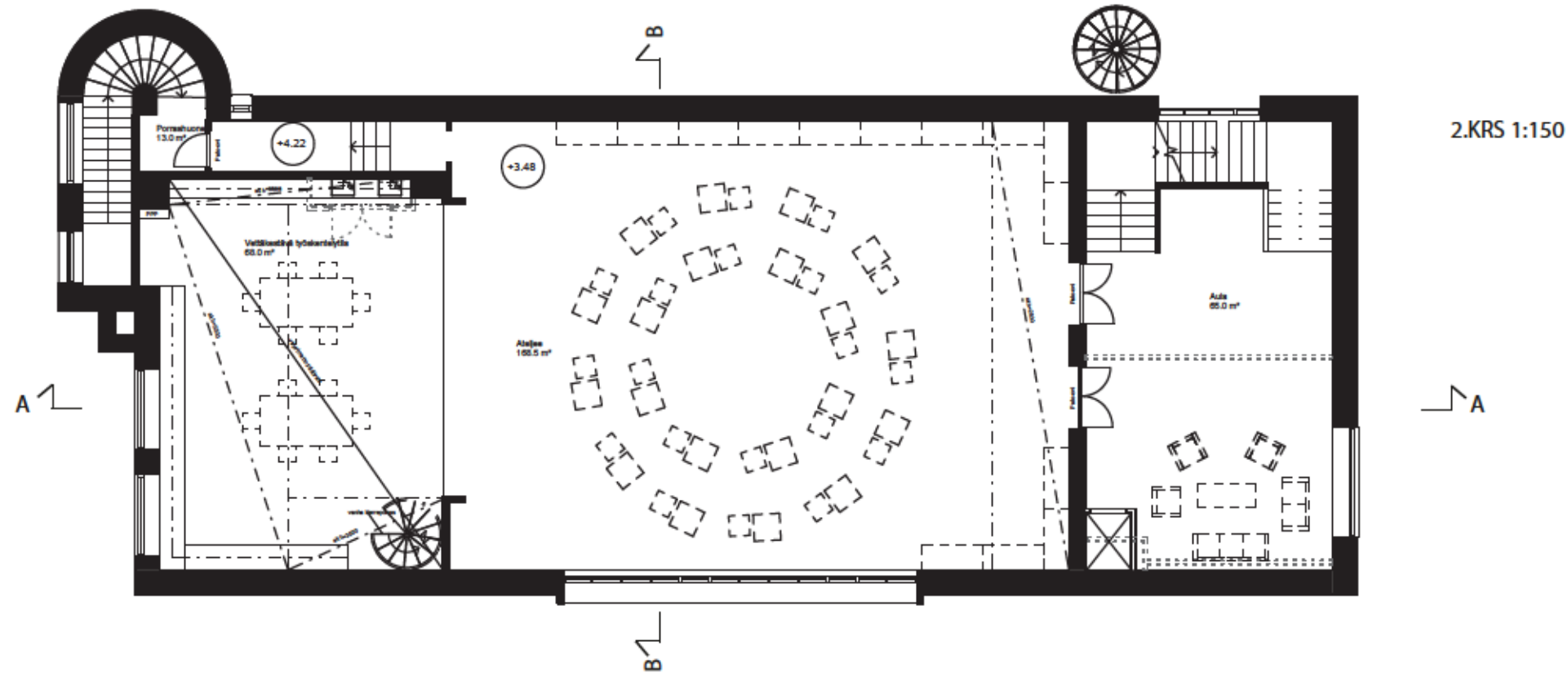

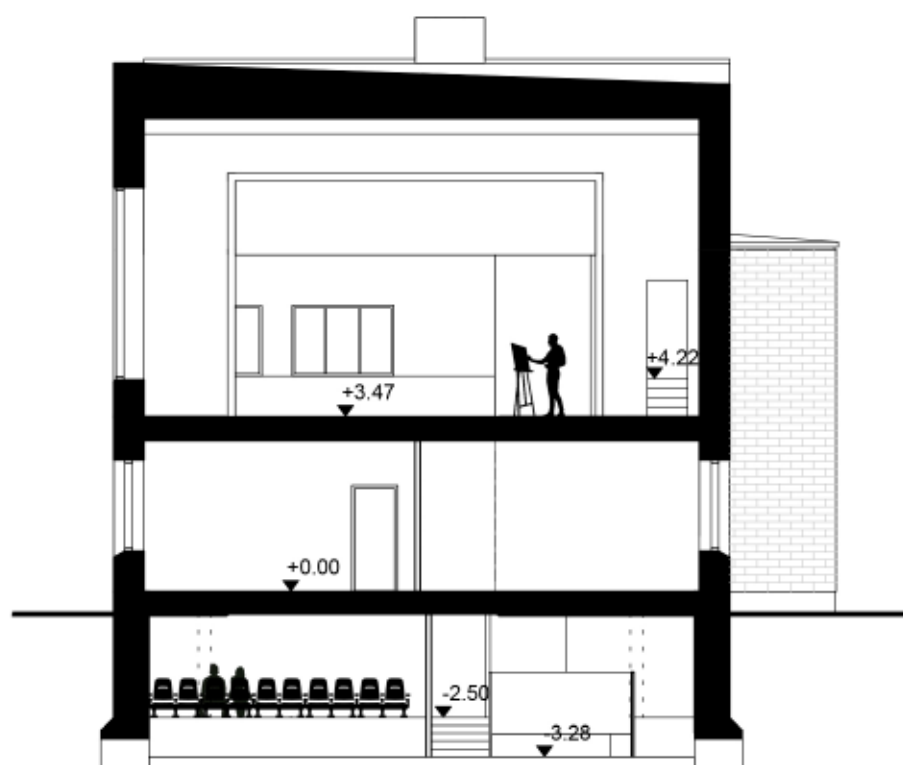
TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSUUNNITTELU | 2020

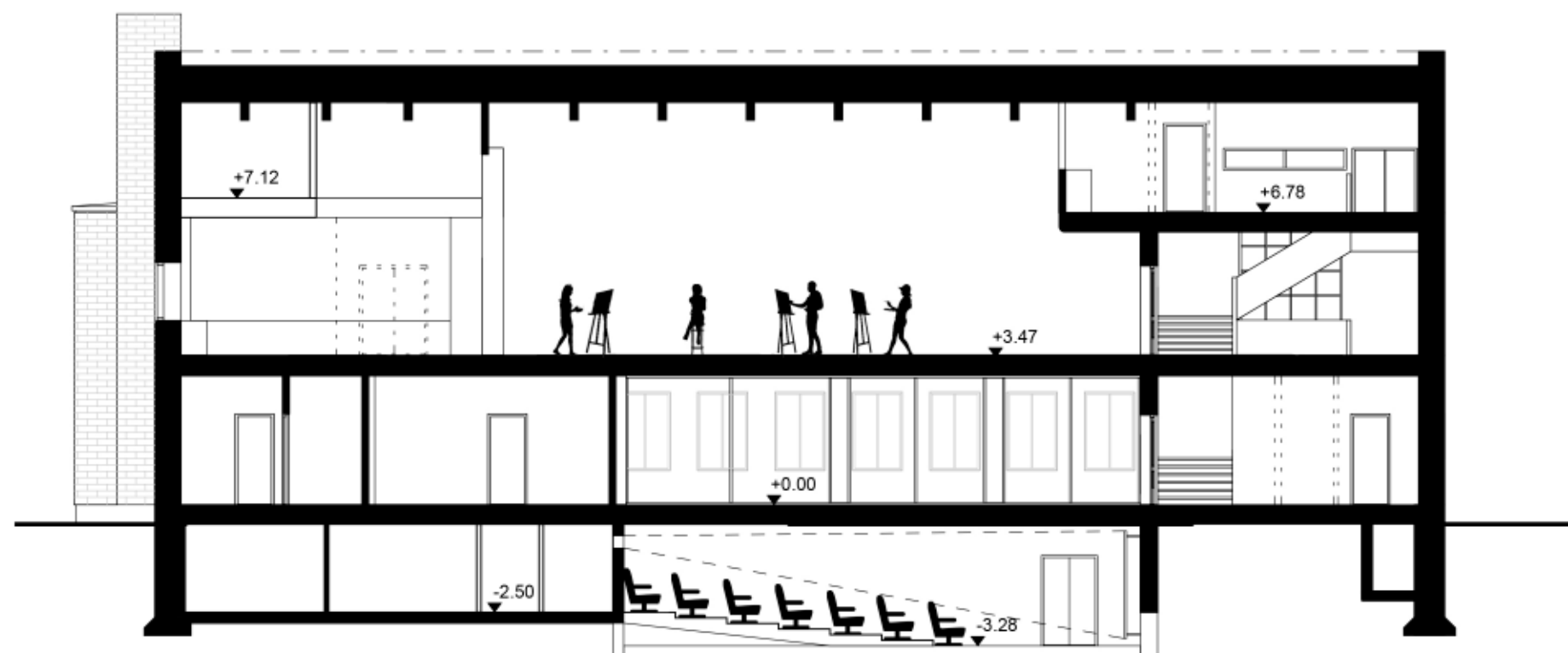
Emmi Santamäki

LEIKKAUS B-B 1:150

LEIKKAUS A-A 1:150

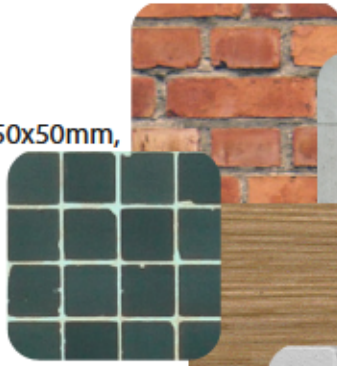

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki

Vihreä laatotus, laattakoko 50x50mm, käytetään wc-tiloissa ja henkilökunnan tiloissa

Punatiili, ulkoseinässä

Paljaaksi jätetty betoni, päätilojen lattia

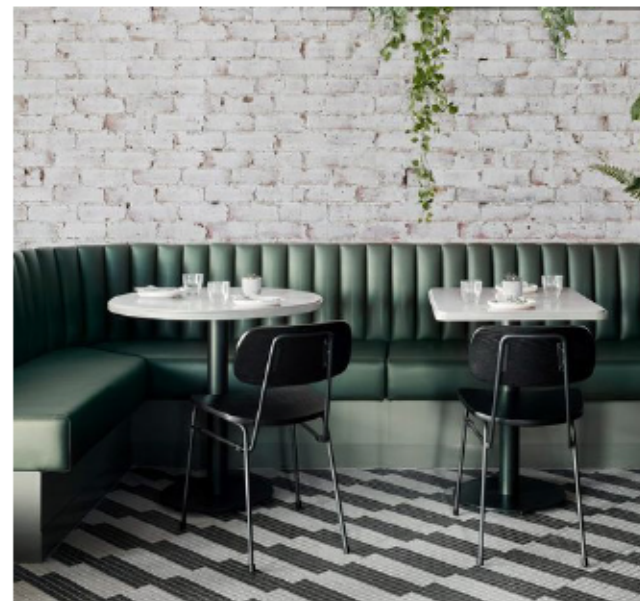

Käsittelemätön puu, käytetään huonekaluissa sekä muissa tasoissa esim. myyntipisteessä

Valkoiseksi maalattu tiili, käytetään kaikissa muissa seinissä paitsi ulkoseinässä ja muraaliseinässä

kinno

SISUSTUSSUUNNITELMA

Kellarin sisustuksessa halusin tuoda samaa värimaailmaa mitä ylemmissäkin kerroksissa on, mutta hieman nykyaikaisemmalla tavalla. Värimaailma koostuu valkoisesta, harmaasta, vihreästä ja puupintojen tuomasta ruskeasta. Tehosteväriä toimii oranssin sävyt mm. istuimina.

Lämpöön yksi uusi seinä toimii muraaliseinänä ja näin myös osana galleria tiloja.

Koska kellari on pimeä ja matala tila seinien ja katon värimaailma koostuu lähinnä valkoisesta. Valmiiksi valkoiseksi maalatut tiiliseinät pysyvät valkoisena, mutta luiskin puoleinen ulkoseinä jätetään maalaamatta. Lämpötilan ja aulan lattia on vaalean harmaata betonilaattaa, mutta wc-tilat sekä henkilökunnan tilat laatoitetaan tummanvihreällä laatoituksella.

Sisustuksessa tilaa lämmitetään puisilla huonekaluilla ja oransseilla yksityiskohdilla esimerkiksi lämpöön istuin pehmusteissa.

Rakennuksen muu sisustus pysyy hyvin samanlaisena kuin nytkin ja pää värit ovat valkoinen vihreä ja puun tuoma ruskea. Isoin muutos pinnoissa tapahtuu toisen kerroksen lattiassa, jossa tuodaan vanha puulattia takaisin esiin.

Käyttämättömät nykyiset vihreäksi maalatut puiset ovet säilytetään käyttämällä ne uusien oviaukkojen kohdissa.

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki

TOPPILAN SEURATALO, OULU

KANDIDAATINTYÖ | OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Emmi Santamäki